

Universitat Autònoma
de Barcelona

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

**L'economia social i solidària i els Objectius de
Desenvolupament Sostenible en el marc d'un model de
Nacions Unides com a proposta d'una situació
d'aprenentatge**

Autor: Pau García Sánchez

Tutora: Rosa García-Hernández

Maig 2023

Grau en Relacions Internacionals

Índex

Llistat d'acrònims	3
1. Introducció	4
1.1. Objectius	6
1.2. Hipòtesi	6
1.3. Metodologia	6
2. Justificació de la situació d'aprenentatge (SA)	7
3. Marc teòric	8
3.1. Què és un model de Nacions Unides (MNU)?	8
3.2. Introducció al comitè: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides (ECOSOC)	9
3.3. Què és l'economia social i solidària (ESS)?	10
3.4. La situació de l'ESS en diferents regions del món	12
- Regió africana	13
- Regió llatinoamericana i del Carib	14
- Regió nord-americana	15
- Regió dels estats àrabs	16
- Regió d'Àsia i el Pacífic	17
- Regió d'Europa i Àsia Central	18
3.5. Què són els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)?	19
3.6. Relació de l'ESS i els ODS en la implementació de l'Agenda 2030	21
4. Conclusions	23
5. Referències bibliogràfiques	24
6. Annexos	28
- Annex 1: Utilització del model de programació proporcionat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya per l'elaboració de la SA	28
- Annex 2: Cronograma de la SA	44

Llistat d'acrònims

CREIS: Centre de Recerca en Emprenedoria i Innovació Social

ECOSOC: Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides

EESC: Comitè Econòmic i Social Europeu

ESO: Educació Secundària Obligatòria

ESS: Economia Social i Solidària

GTINUESS: Grup de Treball Interinstitucional de les Nacions Unides sobre l'Economia Social i Solidària

MNU: Model de Nacions Unides

OCDE: Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic

ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

ODS: Objectius de Desenvolupament Sostenible

OIT: Organització Internacional del Treball

ONU: Organització de Nacions Unides

RIPSS: Xarxa Intercontinental per a la Promoció de l'Economia Social i Solidària a Llatinoamèrica i el Carib

RRII: Relacions Internacionals

SA: Situació d'Aprenentatge

TFG: Treball de Fi de Grau

TIC: Tecnologies de la Informació i la Comunicació

UE: Unió Europea

PNUD: Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament

1. Introducció

L'Economia Social i Solidària (ESS) emergeix com una alternativa cada vegada més rellevant per abordar alguns dels desafiaments que es plantegen dins de les Relacions Internacionals (RRII), ja que permet avançar cap a un desenvolupament econòmic i sostenible a través d'un model socioeconòmic alternatiu als enfocaments econòmics imperants (Jenkins, 2023). L'ESS fa referència a la producció i l'intercanvi de béns i serveis per part d'una gran varietat d'organitzacions i empreses, les quals es guien per principis i pràctiques de cooperació, solidaritat, ètica i autogestió democràtica, que tenen objectius socials o mediambientals explícits (GTINUESS, 2014).

Es creu fermament que l'ESS hauria de ser reconeguda com un important mitjà d'implementació de l'Agenda 2030 sobre el Desenvolupament Sostenible, aprovada per l'Organització de Nacions Unides (ONU) l'any 2015 (GTINUESS, 2016) i desenvolupar un paper clau en fer realitat els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) tant a nivell europeu com global (Comissió Europea, 2021). Els ODS són una reformulació dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), els quals afegeixen nous compromisos i fites a l'acord mundial establert per les Nacions Unides, provocant el sorgiment de l'Agenda 2030 i abordant els reptes més urgents que afronta el planeta (com són la pobresa, el canvi climàtic, la desigualtat i la degradació ambiental). D'aquesta manera, els ODS esdevenen una guia per als governs, la societat civil i el sector privat per aconseguir un futur sostenible i just per a tothom (Assemblea General de l'ONU, 2015).

La contribució de l'ESS a la consecució dels ODS s'ha convertit en un tema àmpliament discutit en els discursos de desenvolupament (GTINUESS, 2019). Com diu Utting (2018), l'ESS s'ha posicionat com un element significatiu en la consecució dels ODS gràcies al creixent interès en les economies centrades en les persones i sensibles al planeta per part de professionals del desenvolupament, acadèmics, activistes i responsables polítics.

La disciplina de RRII ha estat objecte d'estudi i discussió durant dècades (Del Arenal, 1981) i, des de la seva creació, la comunitat acadèmica ha buscat noves maneres de difondre els coneixements d'aquesta àrea d'estudi. Entre les eines pedagògiques disponibles, es considera que els Models de Nacions Unides (MNU) són una opció atractiva i efectiva per introduir la dinàmica i els reptes de les RRII als més joves.

Els MNU són una eina educativa que han ajudat als estudiants a entendre els problemes que el món afronta actualment i també els ha permès donar-se compte del paper que juga l'ONU en resoldre'ls (Bisset, 1997). És per això que s'han convertit en una eina clau per a la promoció de la participació ciutadana i el foment del compromís dels joves amb la construcció d'un món més just i sostenible. Tanmateix, permeten desenvolupar habilitats com la investigació, la resolució de conflictes, la negociació i la comunicació en els seus participants, els quals actuen com a "diplomàtics" representant un estat membre de l'ONU, discutint i negociant amb els seus companys delegats abans de redactar una resolució comuna, debatre-la i votar-la (Bastaki, 2016).

El plantejament de temàtiques relacionades amb l'ESS i els ODS dins dels MNU pot contribuir significativament a la formació d'un alumnat crític, capaç de comprendre la complexitat dels problemes a nivell mundial i de proposar solucions innovadores i sostenibles.

El present treball de fi de grau (TFG) ha estat elaborat aprofitant l'entrada en vigor del DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica (Generalitat de Catalunya, 2022), el qual provoca la introducció de les situacions d'aprenentatge (SA), entre d'altres. Una SA són escenaris que l'alumnat es troba a la vida real i que es poden utilitzar per desenvolupar aprenentatges. En aquesta s'ha de plantejar un context concret, que cal comprendre, al qual cal donar resposta o sobre el qual s'ha d'intervenir. Alhora, implica un repte que s'ha de resoldre. Així doncs, són propostes pedagògiques orientades al desenvolupament de les competències (Generalitat de Catalunya, 2022).

En aquest context, aquest treball aplicat pretén presentar una proposta d'intervenció per a la utilització dels MNU en una sèrie d'assignatures de l'àmbit de les ciències socials de quart curs d'educació secundària obligatòria (ESO), posant el focus en les temàtiques de l'ESS i els ODS. La proposta es basa en l'elaboració d'una SA que permeti als estudiants posar en pràctica els coneixements adquirits en aquestes àrees temàtiques i desenvolupar les competències necessàries per a la seva aplicació en el món real.

La SA en qüestió s'exposa en l'apartat d'annexos i s'ha creat a partir del nou currículum de les matèries de l'àmbit de ciències socials (Geografia i Història i Economia Bàsica) per poder-la incloure en l'àmbit de l'educació formal. Per una altra banda, s'identifica que, a través d'una

eina pedagògica innovadora com són els MNU, la SA plantejada també es pot presentar com un taller o una activitat extracurricular.

1.1. Objectius

- Promoure el coneixement i la sensibilització en relació a l'ESS i els ODS en el marc d'un MNU.
- Proposar una guia per a la implementació de temàtiques relacionades amb l'ESS i els ODS en el marc d'un MNU.

1.2. Hipòtesis

La hipòtesis inicial que sorgeix en aquest treball és que la proposta de SA presentada permet el desenvolupament d'una millor comprensió i coneixement sobre les temàtiques treballades, l'ESS i els ODS, a l'alumnat que hi participi. Es preveu que l'ús del MNU facilitarà el desenvolupament d'una sèrie de sabers, competències transversals i específiques de les matèries de Geografia i Història i Economia Bàsica.

1.3. Metodologia

Per elaborar aquesta proposta d'intervenció, s'ha fet una revisió de la literatura existent sobre l'ús dels MNU en l'educació, així com una explicació més detallada dels temes principals de la SA: l'ESS i els ODS. Així mateix, cal destacar que el marc teòric d'aquest TFG també pretén servir com a material/guia d'estudi en el procés de desenvolupament de la SA proposada, juntament amb el full de ruta que es presenta a l'apartat d'annexos on s'utilitza el model de programació proporcionat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya per a l'elaboració de la SA i on s'inclou un cronograma per a la possible implementació d'aquesta al tercer trimestre del curs escolar 2023/2024.

2. Justificació de la situació d'aprenentatge (SA)

Davant de la necessitat de formar els estudiants i docents en temes relacionats amb l'ESS i els ODS, sorgeix la creació d'una SA centrada en aquestes temàtiques. És essencial que els estudiants adquireixin coneixements i habilitats per abordar els desafiaments globals i locals de manera sostenible i responsable.

La SA en qüestió s'ha anomenat: “**Descobrint l'Economia Social i Solidària i els Objectius de Desenvolupament Sostenible**: Una simulació d'una reunió especial del Consell Econòmic i Social (ECOSOC) de Nacions Unides”.

D'aquesta manera, aquesta SA té l'objectiu d'abordar una sèrie de competències específiques de les matèries de l'àmbit de ciències socials del curs de quart d'ESO (la matèria obligatòria de Geografia i Història i la matèria optativa d'Economia Bàsica) i les quatre competències transversals que ofereix el DECRET 175/2022 exposades detalladament en l'Annex 1: la competència ciutadana, l'emprenedora, la personal, social i d'aprendre a aprendre, i la competència digital. A més, també es tenen en compte un seguit de sabers de les matèries mencionades: ODS, consciència global i sostenibilitat, l'economia més enllà dels diners, i l'ètica i responsabilitat en economia.

Així mateix, la SA que tracta l'ESS i els ODS a través d'un MNU, es dirigeix als estudiants de quart d'ESO que cursen les matèries de Geografia i Història i d'Economia Bàsica per tal de que s'involucrin en un procés d'aprenentatge actiu i participatiu, el qual els permetrà treballar en equip, desenvolupar el seu pensament crític i creatiu, millorar les seves habilitats de comunicació i col·laboració, així com una sensibilització dels alumnes davant les temàtiques tractades.

3. Marc teòric

Aquest marc teòric està dissenyat i preparat per familiaritzar al lector amb els aspectes centrals de la proposta de SA, en la qual es proposa la creació d'un joc de rol (un MNU) on es simula una reunió especial del Consell Econòmic i Social (ECOSOC) de l'ONU i es treballen les següents temàtiques: *l'ESS i els ODS*.

Primerament, es presenta el concepte de MNU i s'introdueix el comitè triat per a la simulació: l'ECOSOC. Tot seguit, s'exposa la temàtica a debatre en aquesta proposta de SA, fent èmfasi en les definicions de l'ESS i els ODS. Per últim, es detalla la situació de l'ESS en diferents blocs regionals i es planteja la seva relació amb els ODS amb una sèrie de preguntes que s'haurien de tractar en un debat posterior i que conviden al lector a reflexionar sobre el tema.

3.1. *Què és un Model de Nacions Unides (MNU)?*

Un MNU és un joc de rol on els participants assumeixen les funcions de delegats/diplomàtics que representen a un estat membre de les Nacions Unides en diferents comitès on es generen debats d'una gran varietat de temes actuals amb l'objectiu final d'aconseguir aprovar una resolució comuna.

La simulació d'organitzacions internacionals com l'ONU, o el seu predecessor, la Societat de Nacions, es remunten a l'any 1927 a la Universitat de Harvard. Actualment, existeixen més de 400 conferències MNU per any on participen més de 400.000 estudiants, en 50 països. Aquestes simulacions s'han utilitzat com a eina d'ensenyament durant dècades amb programes de MNU que varien des de classes de 45 minuts a conferències internacionals de 5 dies, cursos semestrals o activitats extra-curriculars d'organitzacions d'estudiants (Bastaki, 2016).

Els estudiants que hi participen, es preparen aproximadament durant tres o quatre mesos en els quals investiguen informació sobre el país que representen, els possibles països aliats i adversaris a la seva proposta sobre el tema de debat i preparen els temes de l'agenda, les normes i reglaments que s'apliquen a la conferència. Prèviament a la conferència, redacten els anomenats "*position papers*" o declaracions per poder arribar a acords i redactar un esborrany de resolució que, si s'aprova en la votació final, serà el resultat de la conferència simulada (Bastaki, 2013).

Segons Ripley et al. (2009), els estudiants que participen en els MNU obtenen uns beneficis que es poden dividir en dues àrees:

1. **L'aprenentatge substantiu:** en el que els estudiants entenen millor els procediments i dinàmiques institucionals de l'ONU i reben l'oportunitat d'investigar i debatre sobre una temàtica actual de problemes internacionals que els encoratja a veure aquests problemes des de múltiples perspectives.
2. El **desenvolupament d'habilitats** com ara les habilitats de recerca i organitzatives. L'elaboració dels "*position papers*" millora les habilitats d'escriptura, millora la capacitat dels estudiants de triar i avaluar fonts d'informació i dona lloc a la transmissió d'idees de manera precisa i concisa. Els estudiants han de convèncer als altres que tenen opinions creïbles i han de fer tot el possible perquè aquestes siguin considerades, esforçant-se per crear coalicions i consens entorn de les propostes polítiques que plantegin. Han de practicar el pensament crític a través crítiques constructives a aquelles propostes de delegats de països que no s'ajustin als interessos de la proposta política que defensa l'estat membre que representen. Finalment, els estudiants que participen a un MNU tenen l'oportunitat de desenvolupar habilitats de comunicació oral quan parlen en públic.

3.2. *Introducció al comitè: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides (ECOSOC)*

L'ECOSOC, s'estableix el 1945 amb la Carta de les Nacions Unides, convertint-se en un dels sis òrgans principals. L'ECOSOC treballa en les tres dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i mediambiental. Així doncs, serveix com a fòrum central per discutir qüestions econòmiques i socials internacionals i formular recomanacions polítiques dirigides als estats membres i al Sistema de l'ONU. Les reformes de l'última dècada, en particular les resolucions 68/1, 72/305 i 75/290 de l'Assemblea General, han reforçat el lideratge de l'ECOSOC en la identificació dels reptes emergents, la promoció de la innovació i la consecució d'una integració equilibrada dels tres pilars -econòmic, social i mediambiental- del desenvolupament sostenible (ONU, 2023a).

L'ECOSOC pot realitzar o iniciar estudis i informes respecte a assumptes econòmics, socials, culturals, educatius, sanitaris i pot fer recomanacions respecte a aquests assumptes a l'Assemblea General als membres de l'ONU, i als organismes especialitzats implicats (ONU, 1945).

A través de diversos fòrums, reuneix a tots els actors implicats en la consecució del desenvolupament sostenible. Dins del sistema de l'ONU, l'ECOSOC té la principal responsabilitat de realitzar un seguiment de totes les conferències internacionals anteriors importants vinculades als tres pilars del desenvolupament sostenible. Destaca el paper fonamental de l'ECOSOC en avaluar les lliçons apreses dels ODM, i la seva transició cap a la implementació de l'Agenda 2030 (ONU, 2023b).

3.3. *Què és l'Economia Social i Solidària (ESS)?*

Tot i el recent èxit d'aconseguir un consens global per una definició de l'ESS, per part d'organitzacions internacionals com l'ONU, l'Organització Internacional del Treball (OIT) o l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), s'ha de destacar que sempre ha sigut un concepte en desenvolupament amb un ampli i divers origen històric.

La definició de l'ESS està composta per la combinació de dos conceptes: l'economia social i l'economia solidària.

El concepte "economia social", es remunta al segle XIX a Europa, especialment, a França i Regne Unit amb el reconeixement teòric de Robert Owen a Regne Unit o Charles Fourier a França, entre d'altres gràcies al sorgiment de moviments cooperativistes que donaven resposta al sorgiment del capitalisme (Hiez, 2021). Així doncs, aquest s'associa més a un conjunt d'organitzacions productives amb una forma jurídica determinada, per exemple: les cooperatives, les associacions, les fundacions, les mutualitats, el tercer sector social, etc. Aquesta també es coneix com la vessant socioempresarial de l'ESS (Corrons et al., 2017).

El concepte "economia solidària", amplia encara més la perspectiva, posant en el focus l'economia popular i les pràctiques comunitàries informals. L'economia solidària s'articula a Amèrica Llatina (Yi et al., 2023). Aquesta té més relació amb la vessant sociocomunitària de l'ESS, en la qual s'inclouen iniciatives informals sense forma jurídica pròpia com els grups de consum, els bancs del temps, les monedes socials, etc. Que es basen en els criteris de la gestió democràtica i participativa, l'orientació a les necessitats humanes i el compromís amb la comunitat (Corrons et al., 2017).

El 18 d'abril de 2023, l'Assemblea General de les Nacions Unides aprova l'esborrany de resolució A/77/L.60, titulat "*Promoure l'Economia Social i Solidària per el Desenvolupament Sostenible*", proporciona una definició oficial de l'ESS a nivell global:

- "*L'ESS engloba a empreses, organitzacions i altres entitats que participen en activitats econòmiques, socials i ambientals d'interès col·lectiu o general, que es basen en els principis de cooperació voluntària i l'ajuda mútua, la governança democràtica i/o participativa, l'autonomia i la independència, i la primacia de les persones i la fi social sobre el capital en la distribució i l'ús d'excedents i/o beneficis, així com dels actius. Les entitats de l'ESS aspiren a la viabilitat i la sostenibilitat a llarg termini, i a la transició de l'economia informal a l'economia formal i operen en tots els sectors de l'economia. Van posar en pràctica un conjunt de valors que són intrínsecs al seu funcionament i coherents amb la cura de les persones i el planeta, la igualtat i l'equitat, la interdependència, l'autogovernança, la transparència i la responsabilitat, i la consecució d'un treball i uns mitjans de vida dignes. En funció de les circumstàncies nacionals, l'ESS inclou cooperatives, associacions, mutualitats, fundacions, empreses socials, grups d'autoajuda i altres entitats que operen d'acord amb els valors i principis de l'ESS.*" (Assemblea General de l'ONU, 2023).

L'existència d'un moviment global creixent, que s'intensifica durant les últimes dues dècades, el qual està format per organitzacions de la societat civil, governs locals i nacionals, organitzacions internacionals i agències de l'ONU especialitzades, permet el sorgiment d'unes fites claus pel reconeixement internacional de l'ESS, com són l'esborrany de resolució de l'Assemblea General de l'ONU (A/77/L.60 "*Promoure l'ESS pel desenvolupament sostenible*"), la resolució de l'OIT (ILC.110/Resolució II "*Treball digne i ESS*") i la recomanació de l'OCDE (OECD/LEGAL/0472 "*ESS i innovació social*"). Totes reconeixen la importància de l'ESS, entre d'altres coses, per a la seva contribució estratègica per complir els 17 ODS de l'Agenda 2030, adoptats per l'Assemblea General de l'ONU amb la Resolució A/RES/70/1(Assemblea General de l'ONU, 2015), del 25 de setembre de 2015, titulada "*Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per el Desenvolupament Sostenible*" (Jenkins, 2023).

3.4. La situació de l'ESS en diferents regions del món

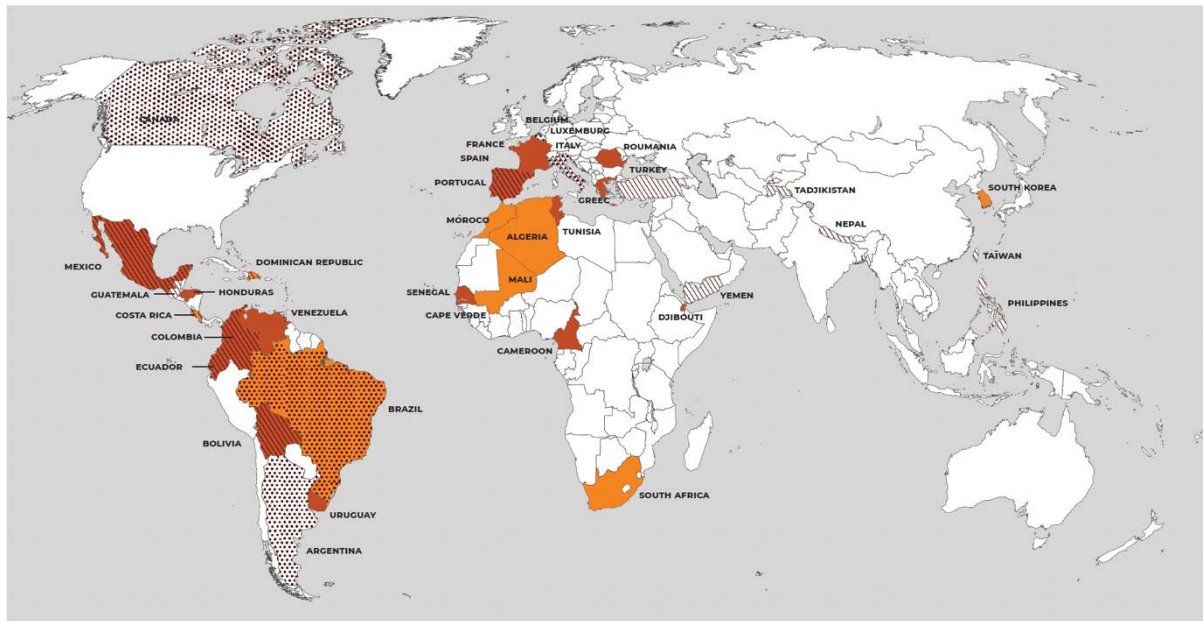
Nombrosos governs han introduït lleis per regular i promoure l'ESS. S'han dissenyat polítiques i programes que es dirigeixen específicament a l'ESS, s'ha integrat l'ESS en els plans de desenvolupament nacional i s'han creat o enfortit les agències governamentals per assumir la responsabilitat del desenvolupament de l'ESS (Jenkins, 2022).

Des dels inicis d'aquest segle, més de 20 països han promogut legislació relacionada amb l'ESS. En aquesta creixent evolució de reconeixement de l'ESS trobem països com Bolívia, Cap Verd, Camerun, Colòmbia, Costa Rica, Djibouti, Equador, Eslovàquia, Espanya, França, Grècia, Hondures, Luxemburg, Mèxic, Portugal, Romania, Senegal, Tunísia, Uruguai i la República Boliviana de Veneçuela, els quals han desenvolupat legislació nacional sobre l'ESS, vinculada també al desenvolupament sostenible. De la mateixa manera, que països com Brasil, Corea del Sud, República Dominicana i Sud-àfrica estan elaborant polítiques nacionals en matèria d'ESS. A més del moviment de reconeixement i promoció existent a nivell subnacional a regions d'Argentina, Bèlgica, Brasil, Canadà i Itàlia amb lleis pròpies. Un moviment que s'enforteix amb la creació d'autoritats governamentals per a l'ESS a països com Mali, Nicaragua i Xile. A través d'aquestes experiències, es pot constatar que els governs a nivell nacional, regional i local poden assignar a l'ESS una paper més central en els seus programes de desenvolupament. Els exemples de països pioners poden servir com a base per a plans d'acció per a altres països per a fomentar l'ESS en el seu context (OIT, 2022a).

El creixent suport institucional de diferents institucions regionals com, per exemple: la Unió Africana, la Unió Europea, l'Organització d'Estats Americans, l'Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic, etc., permet localitzar regionalment l'estat de les polítiques i lleis emergents de l'ESS (OIT, 2022a).

En la Figura 1, s'exposa el mapa global que representa la situació de l'ESS a nivell legal i polític en diferents països del món. Els països marcats amb ratlles corresponen a països amb una constitució nacional que es refereix indirectament a l'ESS; els que estan de color vermell, fan referència a aquells que tenen una llei nacional de l'ESS; els països de color taronja tenen un esborrany de llei o estan en procés d'aprovar una llei de l'ESS; i els països marcats amb punts, corresponen a aquells amb una llei de l'ESS a nivell regional, federal o provincial (Hiez, 2021).

Figura 1. Mapa representatiu de la situació de l'ESS arreu del món

Font: Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy (Hiez, 2021).

A continuació, es detalla amb més profunditat la situació de l'ESS en les diferents regions del món.

Regió africana

La majoria dels governs donen suport a alguns aspectes de l'ESS i han començat a desenvolupar polítiques i marcs legals per a la seva promoció (Fonteneau et al., 2010).

Els països que estan adoptant marcs legals i polítics sobre l'ESS són: Cap Verd, Camerun, Djibouti, Senegal i Tunísia. Altres tenen projectes de llei o polítiques que s'estan revisant per a la seva adopció – Marroc, Algèria, Mali i Sud-àfrica. Les institucions regionals com la Unió Africana o el Banc de Desenvolupament Africà estan donant un gran suport i reconeixement institucional a l'ESS. Fins i tot, creant institucions regionals específiques de l'ESS com la

Xarxa Africana per l'Economia Social i Solidària. Aquestes institucions regionals estan acompanyades de la forta presència d'agències internacionals de desenvolupament que avancen cap a l'ESS. Tot i això, cal remarcar la dificultat de trobar estadístiques fiables i comparables de l'ESS (OIT, 2022a).

En la Figura 2, es mostra el mapa que representa els països en el que hi ha vigent alguna política o llei relacionada amb l'ESS a la regió africana.

Figura 2. Mapa representatiu de la situació de l'ESS en la regió africana

Font: Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy (Hiez, 2021).

Regió Llatinoamericana i del Carib

Els governs estan adoptant polítiques de l'ESS i integrant l'ESS en els marcs de polítiques públiques. Alguns països són, per exemple, Colòmbia, Equador, Uruguai, Mèxic, Hondures, etc. Les pràctiques basades en la solidaritat es troben abans de l'establiment de l'estat modern a la regió sud i central d'Amèrica. L'ESS està present en diferents organitzacions regionals com el Mercat Comú del Sud o la Comunitat d'Estats de Llatinoamèrica i el Carib, conjuntament, amb xarxes regionals actives per l'ESS com, per exemple, la Xarxa Intercontinental per a la Promoció de l'Economia Social i Solidària a Llatinoamèrica i el Carib (RIPESS). Tot i que els

pobles indígenes tenen una llarga tradició de cooperació basada en la comunitat, hi ha una falta d'estadístiques fiables i comparables de l'ESS (OIT, 2022a).

En la Figura 3, es mostra el mapa que representa els països en el que hi ha vigent alguna política o llei relacionada amb l'ESS a la regió llatinoamericana i del Carib.

Figura 3. Mapa representatiu de la situació de l'ESS en la regió llatinoamericana i del Carib

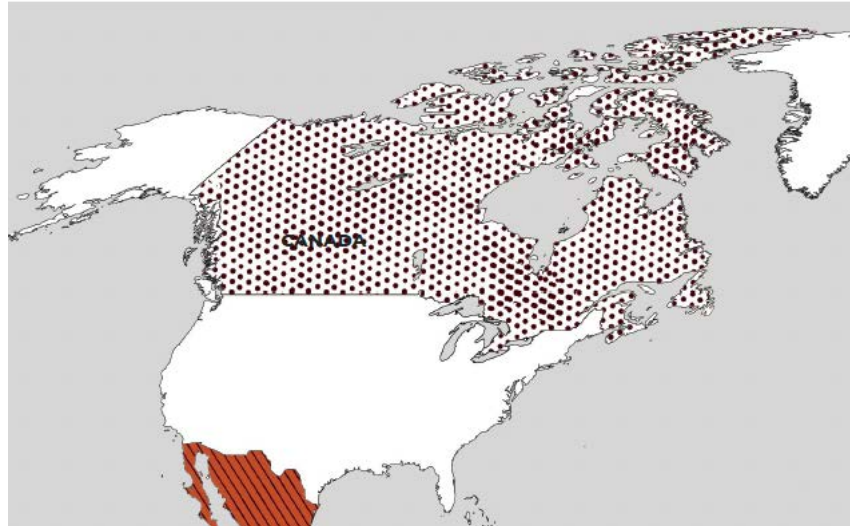
Font: Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy (Hiez, 2021).

Regió nord-americana

Aquesta regió, especialment, Canadà, té una llarga història en el desenvolupament cooperatiu. El govern de Canadà reconeix l'ESS legalment, en concret, l'entorn de Quebec reconeix l'ESS com a part integral de la infraestructura socioeconòmica. Així doncs, L'ESS es considera un part important del desenvolupament regional i local. Destaca que en aquest cas sí que existeixen estadístiques fiables i comparables de l'ESS (OIT, 2022a). Els Estats Units no tenen polítiques específiques de l'ESS, tot i que sí presenten lleis per cooperatives (Fonteneau et al., 2010).

En la Figura 4, es mostra el mapa que representa els països en el que hi ha vigent alguna política o llei relacionada amb l'ESS a la regió nord-americana.

Figura 4. Mapa representatiu de la situació de l'ESS en la regió nord-americana

Font: Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy (Hiez, 2021).

Regió dels estats àrabs

La utilització del concepte d'ESS i les seves variants no és comú a la regió dels estats àrabs. Actualment, no existeixen polítiques o marcs legals de l'ESS a la regió. Algunes iniciatives recents promouen l'ESS entre les organitzacions regionals (Consell d'Unitat Econòmica Àrab o el Consell Econòmic i Social de la Lliga Àrab) amb el suport a la regió de les agències internacionals del desenvolupament com, la OIT, la UE, etc. En els últims anys, alguns països han estat reformant les seves polítiques de cooperatives, les quals es van introduir a la regió formalment cap el 1900. Les estadístiques fiables i comparables són nul·les a la regió (OIT, 2022a).

En la Figura 5, es mostra el mapa que representa els països en el que hi ha vigent alguna política o llei relacionada amb l'ESS a la regió dels estats àrabs.

Figura 5. Mapa representatiu de la situació de l'ESS en la regió dels estats àrabs

Font: Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy (Hiez, 2021).

Regió d'Àsia i el Pacífic

Manca de marcs legals i polítiques de l'ESS, amb molt poques excepcions com seria el cas de la República de Corea, la qual va redactar una llei de l'ESS. Tot i això, hi ha un gran suport pel desenvolupament de l'ESS per part de les xarxes i organitzacions regionals com, per exemple: l'Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic o el Banc de Desenvolupament Asiàtic (OIT, 2022a).

En la Figura 6, es mostra el mapa que representa els països en el que hi ha vigent alguna política o llei relacionada amb l'ESS a la regió d'Àsia i el Pacífic.

Figura 6. Mapa representatiu de la situació de l'ESS en la regió d'Àsia i el Pacífic

Font: Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy (Hiez, 2021).

Regió d'Europa i Àsia Central

En aquesta regió, especialment, a Europa, existeixen marcs legals de l'ESS en alguns països com, per exemple: França, Espanya, Portugal, Romania i Grècia. A la Unió Europea, 16 estats membres han desenvolupat polítiques i programes que donen suport a l'emprenedoria social i promouen el desenvolupament d'empreses socials. A nivell europeu, les estadístiques nacionals comencen a fer esforços per recollir dades de l'ESS. L'ESS està present en institucions europees com, per exemple: el Parlament Europeu i el seu Intergrup d'Economia Social, la Comissió Europea, on destaca el seu pla d'acció per l'Economia Social de l'any 2021, entre d'altres. Les organitzacions i xarxes que representen i donen suport a l'ESS inclouen: El Comitè Econòmic i Social Europeu (EESC), RIPESS Europa, Social Economy Europe (OIT, 2022a).

En la Figura 7, es mostra el mapa que representa els països en el que hi ha vigent alguna política o llei relacionada amb l'ESS a la regió d'Europa i Àsia Central.

Figura 7. Mapa representatiu de la situació de l'ESS en la regió d'Europa i Àsia Central

Font: Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy (Hiez, 2021).

3.5. Què són els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)?

Els ODS es construeixen a sobre de l'impuls generat pels ODM, aprovats per unanimitat a la Declaració del Mil·lenni amb la resolució A/RES/55/2 (Assemblea General de l'ONU, 2000), al setembre de l'any 2000, els quals van marcar l'agenda de desenvolupament global entre els anys 2000 i 2015 on s'identificava els valors i principis fonamentals que son essencials en les relacions internacionals (ONU, 2022) Els ODM van cobrir diverses àrees de desenvolupament humà sostenible, incloent l'eradicació de la pobresa extrema i la fam, la promoció de la igualtat de gènere i l'empoderament de les dones, la reducció de la mortalitat infantil, la millora de la salut materna i la consecució de l'educació primària universal (Shawki, 2016).

A continuació, s'exposen els 8 ODM a la taula 1 (ONU, 2022):

Taula 1. Taula resum dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM)

ODM	Descripció
1	Erradicar la pobresa extrema i la fam
2	Aconseguir l'ensenyament primari universal
3	Promoure la igualtat entre els sexes i l'apoderament de la dona
4	Reduir la mortalitat dels nens menors de 5 anys
5	Millorar la salut materna
6	Combatre el VIH/SIDA, la malària i altres malalties
7	Garantir la sostenibilitat del medi ambient
8	Fomentar una aliança mundial per al desenvolupament

Font: Resolució A/RES/55/2 - Declaració del Mil·lenni (Assemblea General de l'ONU, 2000).

Els ODS van ser proposats per primera vegada a les Nacions Unides amb la Conferència sobre Desenvolupament Sostenible a Rio de Janeiro el 2012 (Rio + 20) (Assemblea General de l'ONU, 2012), amb l'objectiu de produir un conjunt d'objectius universals que abordin els reptes ambientals, polítics, socials i econòmics als quals s'enfronta el món (PNUD, 2023). Són adoptats per l'Assemblea General de les Nacions Unides amb la Resolució A/RES/70/1, del 25 de setembre de 2015, titulada "*Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible*" (Assemblea General de l'ONU, 2015).

A continuació, s'exposen els 17 ODS a la taula 2:

Taula 2. Taula resum dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)

ODS	Descripció
1	Acabar amb la pobresa en totes les seves formes en tot el món
2	Acabar amb la fam, aconseguir seguretat alimentària i millorar la nutrició i promoure una agricultura sostenible
3	Garantir una vida sana i promoure el benestar per a tots en totes les edats
4	Garantir una educació de qualitat inclusiva i equitativa i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tots
5	Aconseguir la igualtat de gènere i donar poder a totes les dones i nenes
6	Garantir la disponibilitat i la gestió sostenible de l'aigua i el sanejament per a tothom
7	Garantir l'accés a una energia assequible, fiable, sostenible i moderna per a tots
8	Promoure un creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, ocupació plena i productiva i treball decent per a tots
9	Desenvolupar infraestructures resilents, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació
10	Reduir la desigualtat en i entre països
11	Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles
12	Garantir patrons de consum i producció sostenibles
13	Adoptar mesures urgents per a combatre el canvi climàtic i els seus efectes
14	Conservar i utilitzar de manera sostenible els oceans, mars i recursos marins per al desenvolupament sostenible
15	Protegir, restaurar i promoure l'ús sostenible dels ecosistemes terrestres, gestionar de manera sostenible els boscos, combatre la desertificació i detenir i revertir la degradació de la terra i detenir la pèrdua de biodiversitat
16	Promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible, proporcionar accés a la justícia per a tots i crear institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells
17	Reforçar els mitjans d'aplicació i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sostenible

Font: Resolució A/RES/70/1 – “*Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible*” (Assemblea General de l'ONU, 2015).

Mentre que els ODM no suposaven un veritable desafiament per al model principal de desenvolupament, els ODS reflecteixen el reconeixement que la sostenibilitat mediambiental és clau per al desenvolupament (Shawki, 2016).

Els objectius són revolucionaris pel fet de proporcionar un llenguatge comú per arribar a un acord global. Tot i que els ODS no són jurídicament vinculants, s'espera que els països treballin per a aconseguir-los a través de l'aplicació d'estratègies nacionals de desenvolupament sostenible (Aeschlimann, 2021).

Tenint en compte la importància dels ODS, que posen l'accent en la necessitat d'aconseguir el desenvolupament sostenible en les seves tres dimensions -econòmica, social i mediambiental- d'una manera equilibrada i integrada, es considera que aquests poden ser una eina per a alinear els plans dels països amb els seus compromisos globals (Assemblea General de l'ONU, 2015; GTINUESS, 2019).

3.6. Relació de l'ESS i els ODS en la implementació de l'Agenda 2030

En el Document de Posició "*Avançar en l'Agenda 2030 a través de l'Economia Social i Solidària*" (GTINUESS, 2022) es fa palesa que els valors i principis de l'ESS posen de relleu el seu potencial com a model alternatiu de desenvolupament per aconseguir nombroses fites dels ODS.

L'ESS posiciona a les persones en el centre i contribueix al desenvolupament humà mitjançant la promoció d'un enfocament inclusiu que busca la satisfacció de les necessitats bàsiques, el que concorda amb diferents ODS, com l'ODS 1 (Fi de la pobresa), l'ODS 2 (Fam zero), l'ODS 3 (Salut i benestar), l'ODS 4 (Educació de qualitat) i l'ODS 5 (Igualtat de gènere). L'ESS permet fomentar la prosperitat d'una manera més equitativa, mitjançant el treball digne, l'abordatge de la desigualtat i la producció sostenible que va més enllà de l'obtenció de beneficis i es pot vincular amb l'ODS 7 (Energia neta i assequible), l'ODS 8 (Treball digne i creixement econòmic), l'ODS 9 (Indústria, innovació i infraestructures), l'ODS 10 (Reducció de les desigualtats), l'ODS 11 (Ciutats i comunitats sostenibles). De la mateixa manera, l'ESS contribueix a la sostenibilitat ambiental promocionant l'ús responsable dels recursos a través de pràctiques sostenibles que ajuden a mitigar el canvi climàtic i a protegir el planeta, el que sintonitza amb l'ODS 6 (aigua neta i sanejament), l'ODS 12 (Consum i producció terrestre).

L'ESS recolza indirectament els esforços per construir la pau, coincidint amb l'ODS 16 (Pau, justícia i institucions sòlides) i afavoreix la col·laboració entre actors públics, privats i voluntaris a nivell global, regional, nacional i local que facilita aliances per aconseguir els ODS, el que s'ajusta amb l'ODS 17 (Aliança pels objectius) (Yi et al., 2023).

Les iniciatives recents de les diferents regions del món relacionades amb l'ESS i els ODS ofereixen importants indicacions per poder augmentar la visibilitat i presència de l'ESS a nivell mundial i institucionalitzar l'ESS en el sistema multilateral a través de normes acordades internacionalment. Els responsables polítics de tot el món tenen l'oportunitat de reflexionar sobre les experiències exitoses dels governs i parlaments que han estat pioners en la promoció de l'ESS per el desenvolupament sostenible (GTINUESS, 2022).

Tenint en compte que la relació entre l'ESS i els ODS ha estat objecte de debat en diferents fòrums internacionals, es considera un bon moment per reflexionar sobre la relació entre aquests dos conceptes i la seva potencial complementarietat en la consecució d'un desenvolupament sostenible i just. Algunes possibles preguntes que podrien sorgir entorn aquest debat serien:

- Per què són importants l'ESS i els ODS?
- Quin és el paper de l'ESS en la consecució dels ODS?
- Quines serien les conseqüències en cas de no assolir els ODS?
- Què es recomanaria perquè els països o la comunitat internacional aconseguissin els ODS per l'any 2030 a través de l'ESS?
- Es coneix alguna acció anterior de l'ONU o altres organitzacions internacionals en relació a aquestes temàtiques?
- Hi ha qualsevol decisió, recomanació, campanya, projecte o document anterior que es vulgui recordar a la comunitat internacional?
- Amb quins altres òrgans o institucions de l'ONU es pot treballar en el moment actual?
- Com es podrien finançar els projectes, conferències, convencions, grups d'experts o qualsevol altra solució/mecanisme que es trobi?

4. Conclusions

En relació a la hipòtesi plantejada inicialment, la implementació de la SA en la programació de les matèries de Geografia i Història i d'Economia Bàsica de quart d'ESO, pot arribar a ser una eina efectiva per al desenvolupament de competències i l'assoliment de sabers en aquestes matèries, així com per a la promoció del coneixement i la sensibilització en relació a l'ESS i els ODS entre els estudiants.

Així mateix, cal destacar que aquest treball ha intentat aportar una proposta concreta de full de ruta per tal d'introduir les temàtiques relacionades amb l'ESS i els ODS en els MNU entre l'alumnat. No obstant, s'han identificat algunes limitacions, com el fet de ser un treball de fi de grau basat en una proposta d'intervenció que no s'ha dut a terme a efectes reals.

Tot i això, en cas de dur-se a terme aquesta SA en un futur, es plantegen diverses línies de recerca per a futures investigacions on es podria considerar la realització d'un estudi longitudinal per avaluar els efectes a llarg termini de la SA en el desenvolupament de competències i assoliment de sabers en aquestes matèries, així com la seva incidència en la formació d'un alumnat sensibilitzat amb l'ESS i els ODS.

Finalment, és important remarcar que aquesta SA es pot anar modificant i adaptant al context i a les necessitats tant dels docents com de l'alumnat, arribant a poder-se realitzar en altres formats (taller o activitat extracurricular) i incloure a altres matèries com ara la matèria d'anglès per promoure l'aprenentatge interdisciplinari i transversal.

5. Referències bibliogràfiques

- Aeschlimann, J. (2021). *The ECOSOC Handbook A practical guide to the United Nations Economic and Social Council*. <https://www.un.org/ecosoc/sites/www.un.org.ecosoc/files/files/en/2022doc/ecosoc-handbook.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Assemblea General de l'ONU. (2000). *Resolució A/RES/55/2: Declaració del Mileni*. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/559/54/PDF/N0055954.pdf?OpenElement>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Assemblea General de l'ONU. (2012). *Resolució A/RES/66/288: El futuro que queremos*. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/476/13/PDF/N1147613.pdf?OpenElement>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Assemblea General de l'ONU (2015). *Resolució A/RES/70/1: Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible*. https://unctad.org/system/files/official-document/ares70d1_es.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Assemblea General de l'ONU (2023). *Proyecto de resolución A/77/L.60 - Promover la economía social y solidaria para el desarrollo sostenible*. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N23/086/75/PDF/N2308675.pdf?OpenElement>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Bastaki, M. (2013). *Model United Nations and the perception of global citizenship, for Greek senior high school students*. http://www.cicea.eu/docs/PROCEEDINGS/2013/2013_59_Bastaki_Model%20United%20Nations%20and%20the%20perception%20of%20global%20citizenship.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Bastaki, M. (2016). *Model United Nations in Greece: Senior high school students' perspectives on global citizenship*. <https://theses.bham.ac.uk/id/eprint/7840/1/Bastaki17PhD.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Bisset J., R. (1997). *The implementation and analysis of a Model of United Nations program in a grade 9 setting*. <https://mspace.lib.umanitoba.ca/xmlui/bitstream/handle/1993/767/mq23225.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Comissió Europea (2021). *Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo y al Comité de las Regiones - Construir una economía que funcione para las personas: un plan de*

acció para la economia social. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0778&from=EN>. Recuperat el 23 de maig de 2023.

Corrons, A., Fuster, M., & Espelt, R. (2017). *Economia Social i Solidària a l'Àrea Metropolitana de Barcelona: contextualització i situació actual*. <https://docs.amb.cat/alfresco/api/-default-public/alfresco/versions/1/nodes/4ee59c20-520f-44ba-b97f-bcde8ec3d4fa/content/EconomiaSocialSolidaria.pdf?attachment=false&mimeType=application/pdf&sizeInBytes=2912483>. Recuperat el 23 de maig de 2023.

Del Arenal, C. (1981). La génesis de las Relaciones Internacionales como disciplina científica. *Revista de Estudios Internacionales*, 2((4)), 849–892. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2494287.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.

Fonteneau, B., Neamtan, N., Wanyama, F., Pereira, L., & de Poorter, M. (2010). *Social and solidarity economy: building a common understanding*. International Training Centre of the ILO. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---coop/documents/publication/wcms_546398.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.

Generalitat de Catalunya, D. d'Educació. (2022). *DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica*. <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8762/1928585.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.

GTINUESS (2014). *La Economía Social y Solidaria y el Reto del Desarrollo Sostenible - Un documento de posición elaborado por el Grupo de Trabajo Interinstitucional de las Naciones Unidas sobre Economía Social y Solidaria*. https://unsse.org/wp-content/uploads/2014/08/Position-Paper_TFSSE_Esp1.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.

GTINUESS (2016). *Aplicar la Agenda 2030 a través de la economía social y solidaria - Declaración de posición del Grupo de Trabajo Interinstitucional de las Naciones Unidas sobre Economía Social y Solidaria*. https://base.socioeco.org/docs/es_final_position_paper_sse_sdgs_fao_geneva_es.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.

GTINUESS (2019). *Implementing the Sustainable Development Goals: What Role for Social and Solidarity Economy?* <https://knowledgehub.unsse.org/wp-content/uploads/2019/10/Conference-summary-UNTFSSE-Conference-16.10.2019-Final.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.

- GTINUESS (2022). *Advancing the 2030 Agenda through the Social and Solidarity Economy*. <https://unsse.org/wp-content/uploads/2022/09/Advancing-the-2030-Agenda-through-the-Social-and-Solidarity-Economy-UNTFSSSE-2022.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Hiez, D. (2021). *Guide to the writing of law for the Social and Solidarity Economy*. https://base.socioeco.org/docs/0679b3_26fef4ad7db346379f0c1ae2659661bd.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Jenkins, H. (2022). *Local and Territorial Development Plans and the Social and Solidarity Economy*. https://knowledgehub.unsse.org/wp-content/uploads/2022/05/Encyclopedia-Knowledge_Hub_49new-1.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Jenkins, H. (2023). *Historic Breakthrough for Social and Solidarity Economy at the International Labour Organization*. <https://base.socioeco.org/docs/wp-2023-2-sse-breakthrough-ilo-110.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- OIT (2022a). *Report VI: Decent work and the social and solidarity economy ILC.110/VI*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_841023.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- OIT (2022b). *Resolution concerning decent work and the social and solidarity economy ILC.110/Resolution II*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_848633.pdf. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- ONU (1945). Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice. In 1945. <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- ONU (2022). *Documentación de la ONU: Desarrollo - 2000-2015, Objetivos de Desarrollo del Milenio*. <https://research.un.org/es/docs/dev/2000-2015>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- ONU (2023a). *About Us - Economic and Social Council (ECOSOC)*. <https://www.un.org/ecosoc/en/content/about-us#:~:text=It%20is%20the%20central%20platform,major%20UN%20conferences%20and%20summits>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- ONU (2023b). *Promoting sustainable development | Economic and Social Council*. <https://www.un.org/ecosoc/en/content/promoting-sustainable-development>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Ripley, B., Carter, N., & Grove, A. K. (2009). League of our own: Creating a model united nations scrimmage conference. *Journal of Political Science Education*, 5(1), 55–70. <https://doi.org/10.1080/15512160802611963>. Recuperat el 23 de maig de 2023.

- Shawki, N. (2016). *International Norms, Normative Change, and the UN Sustainable Development Goals. Chapter One: Norm Evolution and Change: Analyzing the Negotiation of the Sustainable Development Goals.* <https://ebookcentral-proquest-com.ure.uab.cat/lib/uab/reader.action?docID=4729885&ppg=11#>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- PNUD (2023). *Sustainable Development Goals - Background on the goals.* <https://www.undp.org/sdg-accelerator/background-goals>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Utting, P. (2018). *Achieving the Sustainable Development Goals through Social and Solidarity Economy: Incremental versus Transformative Change.* <https://www.local2030.org/library/442/Achieving-the-Sustainable-Development-Goals-through-Social-and-Solidarity-Economy-Incremental-versus-Transformative-Change.pdf>. Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Yi, I., Nogales-Muriel, R., Defourny, J., Wanderley, F., Jayasooria, D., Navarra, C., Chiyoge, S., Shenaz Hossein, C., Sak, B., Laville, J.-L., & Utting, P. (2023). *Encyclopedia of the social and solidarity economy: a collective work of the United Nations Inter-agency task force on SSE (UNTFSSSE).* <https://www.elgaronline.com/edcollbook-oa/book/9781803920924/9781803920924.xml>. Recuperat el 23 de maig de 2023.

6. Annexos

Annex 1 - Utilització del model de programació proporcionat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya per l'elaboració de la SA.

Situació d'aprenentatge

Títol	<i>Descobrint l'Economia Social i Solidària i els Objectius de Desenvolupament Sostenible</i> : Una simulació d'una reunió especial del Consell Econòmic i Social (ECOSOC) de Nacions Unides
Curs (Nivell educatiu)	Quart d'ESO
Àrea / Matèria ¹ / Àmbit ²	Àmbit de Ciències Socials (Matèries de Geografia i Història, Economia Bàsica)

¹ A l'educació primària es fa referència a les àrees i a l'educació secundària obligatòria i el batxillerat a les matèries.

² Agrupació d'àrees o matèries que s'imparteixen de manera integrada.

DESCRIPCIÓ (Context+ Repte)

Per què aquesta situació d'aprenentatge? Està relacionada amb alguna altra? Quin és el context? Quin repte planteja?

La situació d'aprenentatge (SA) que es planteja pretén promoure el coneixement i la reflexió en relació a la contribució de l'ESS als ODS establerts l'any 2015 per l'ONU amb l'Agenda 2030, la qual ha posat el focus en la complexitat dels problemes socials i ambientals. Aquesta SA s'emmarca dins del **context** de l'Educació pel Desenvolupament Sostenible i la Ciutadania Global alineant-se amb els objectius de l'Agenda 2030 perquè l'alumnat compregui millor els reptes de la societat actual i com aquests reptes mundials estan interconnectats. En el marc d'aquesta situació i per promoure l'interès de l'alumnat per la realitat internacional, es planteja a l'alumnat el següent **repte**:

Crear una simulació d'una reunió especial d'un comitè de l'ONU, l'ECOSOC, a través d'un format de Model de Nacions Unides (MNU), on s'elabori una resolució sobre aquesta temàtica: *La contribució de l'ESS als ODS*.

D'aquesta manera també es vol treballar el context de sistema-món interdependent en què ens trobem, en el marc de les de les matèries de Geografia i Història i Economia Bàsica en el nivell educatiu de 4rt d'ESO.

Aquesta situació proposa que els estudiants investiguin sobre l'ESS, els ODS i el paper de l'ONU en la promoció d'aquests objectius, mentre es treballa el concepte de la interdependència entre països amb les característiques de la teoria del sistema-món.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques següents:

Competències específiques	<u>Àrea</u> o <u>matèria</u>
C.E.9 Valorar críticament les dinàmiques d'interdependència entre diferents factors dins un món globalitzat i les desigualtats i conflictes que es generen, i relacionar les problemàtiques locals i globals per proposar alternatives basades en la cultura de la pau i adquirir compromisos que permetin la consecució d'un món més solidari i sostenible (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació 2022).	Geografia i Història
C.E.2 Integrar i promoure pràctiques econòmiques basades en valors humans, solidaris i sostenibles, amb consciència ciutadana, per contribuir a una societat més equitativa, justa i sostenible en un món global i divers (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació 2022).	Economia Bàsica

TRACTAMENT DE LES COMPETÈNCIES TRANSVERSALS³

- **Competència ciutadana:** A través d'aquesta situació d'aprenentatge l'alumnat haurà d'aprendre a dialogar de manera respectuosa i a treballar en equip de manera col·laboradora i cooperativa per aconseguir arribar a la creació d'una simulació d'una reunió especial de l'ECOSOC, en la qual es promoció l'ESS per a la consecució dels ODS a través d'un joc de simulació, el MNU.
- **Competència emprenedora:** A través d'aquesta situació d'aprenentatge l'alumnat identificarà necessitats socials que no estiguin satisfetes a l'àmbit local i global mentre se'ls anima a identificar i proposar solucions a través de la creació d'iniciatives de l'ESS.⁴
- **Competència personal, social i d'aprendre a aprendre:** A través d'aquesta situació d'aprenentatge l'alumnat haurà de fer recerca, reflexionar de manera crítica i prendre decisions mentre es treballa en equip i es col·labora en la creació d'una simulació d'una reunió especial de l'ECOSOC, a partir d'un MNU. L'alumnat és el protagonista del seu aprenentatge.
- **Competència digital:** A través d'aquesta situació d'aprenentatge l'alumnat haurà de desenvolupar les seves habilitats digitals per buscar i gestionar informació de manera efectiva, utilitzant les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per a la recerca i la presentació de les propostes per a la promoció de l'ESS en el marc dels ODS.

³ Competència ciutadana, competència emprenedora, competència personal, social i d'aprendre a aprendre i competència digital.

⁴ Es planteja que durant la situació d'aprenentatge serà un bon moment per introduir itineraris formatius i tallers que ofereixen els diferents Ateneus Cooperatius creats amb el programa ARACOOOP, ja que tenen una línia d'activitats adreçades al món educatiu. Per exemple a través de l'itinerari: "Creem una cooperativa d'alumnes" es podran realitzar sessions on es simula la creació d'una empresa cooperativa ideada i gestionada per l'alumnat per desenvolupar activitats econòmiques amb l'objectiu de posar a la venda productes o realitzar serveis.

OBJECTIUS D'APRENTATGE En finalitzar la situació d'aprenentatge, l'alumnat ha de ser capaç de..		CRITERIS D'AVUACIÓ INDICADORS D'AVUACIÓ GRADUATS SEGONS L'ASSOLIMENT
C.E.9 Geografia i Història	1. Identificar les desigualtats i conflictes que es generen a causa de les dinàmiques d'interdependència des de la perspectiva del sistema-món, i reflexionar sobre les seves causes i conseqüències.	En finalitzar la situació d'aprenentatge tindrem evidències de si l'alumnat és conscient del context de sistema-món interdependent en què ens trobem i de la importància de la cooperació per aconseguir un desenvolupament sostenible.
	2. Analitzar la importància de la consecució dels ODS de l'Agenda 2030 i el paper de l'ONU en la seva promoció.	En cas contrari, l'alumnat obtindrà un ASSOLIMENT INSATISFACTORI.
		C.E. 9 ASSOLIMENT SATISFACTORI
		1. Descriu les principals dinàmiques d'interdependència entre els països en un context de globalització. 2. Descriu la importància de la cooperació per a la consecució dels ODS de l'Agenda 2030
		C.E.9 ASSOLIMENT NOTABLE

		<p>1. Identifica i explica les conseqüències que tenen les dinàmiques d'interdependència entre els països.</p> <p>2. Relaciona els ODS amb les dinàmiques d'interdependència i identifica exemples d'organitzacions que promouen un desenvolupament sostenible.</p>
		C.E.9 ASSOLIMENT EXCEL·LENT
		<p>1. Relaciona les dinàmiques d'interdependència amb els conceptes de sistema-món.</p> <p>2. Proposa alternatives per abordar les desigualtats i conflictes en el marc dels ODS de l'Agenda 2030.</p>
C.E.2 Economia Bàsica	<p>1. Analitzar i comprendre l'ESS i valorar-ne la seva viabilitat i impacte social i ambiental.</p> <p>2. Valorar la importància de l'ESS per a la consecució dels ODS de l'Agenda 2030.</p>	<p>En finalitzar la situació d'aprenentatge tindrem evidències de si l'alumnat és crític i conscient dels problemes econòmics i socials del món actual.</p> <p>En cas contrari, l'alumnat obtindrà un ASSOLIMENT INSATISFACTORI.</p>
		C.E.2 ASSOLIMENT SATISFACTORI

		<p>1. Descriu les característiques de l'ESS.</p> <p>2. Identifica les limitacions i les possibilitats de l'ESS per a la consecució dels ODS en el context actual.</p>
C.E.2 ASSOLIMENT NOTABLE		
<p>1. Analitza críticament l'ESS.</p> <p>2. Raona sobre les implicacions de l'ESS en la consecució dels ODS, proposant possibles solucions i alternatives a les seves limitacions.</p>		
C.E. 2 ASSOLIMENT EXCEL·LENT		
<p>1. Fa una reflexió profunda i aporta exemples concrets sobre els límits i potencialitats de l'ESS.</p> <p>2. Valora la importància de l'ESS per a la consecució ODS, mentre fa una reflexió profunda i aporta exemples concrets.</p>		

SABERS (Generalitat de Catalunya, Departament d'educació 2022)

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

	Saber	<u>Àrea</u> o <u>matèria</u>
1	<p>A. Reptes del món actual (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació 2022).</p> <ul style="list-style-type: none">• Objectius de Desenvolupament Sostenible<ul style="list-style-type: none">- Identificació dels reptes de desenvolupament sostenible i de les accions que permeten avançar en l'Agenda 2030.• Consciència global i sostenibilitat<ul style="list-style-type: none">- Identificació i valoració de les característiques del sistema-món i de la interdependència entre països.• Economia i sostenibilitat<ul style="list-style-type: none">- Reconeixement dels límits del creixement econòmic i les desigualtats generades en l'àmbit global i local.- Proposta d'alternatives des d'una perspectiva ecosocial.	Geografia i història

2	<p>B. Societats i territoris (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació 2022).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geopolítica i globalització - La política de blocs i el paper dels organismes internacionals. - Valoració de la interdependència dins del sistema-món. 	Geografia i història
3	<p>A. L'economia més enllà dels diners (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació 2022).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconeixement de pràctiques i propostes de les economies plurals o economia crítica a la societat . - Justificació de la necessitat de l'economia col·laborativa i l'economia social i solidària (cooperatives), amb la perspectiva de la sostenibilitat. - Proposta d'actuacions econòmiques, locals i globals, que millorin l'entorn social i mediambiental. 	Economia Bàsica
4	<p>B. Ètica i responsabilitat en economia (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació 2022).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valoració del comerç just i el consum ètic en un context de lliure comerç. Incorporació dels ODS al desenvolupament local i global. 	Economia Bàsica

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Quines són les principals estratègies metodològiques que es preveuen utilitzar? Quins tipus d'agrupament realitzarem? Quins són els principals materials i recursos que necessitarem?, etc.

Per el desenvolupament de la SA s'utilitzarà el treball en grups cooperatius des d'una fase inicial. Aquesta SA està plantejada per fer-se durant el tercer trimestre en 9 sessions. La durada de cada sessió serà d'1 hora, excepte la sessió d'activitat d'aplicació que durarà 2 hores. L'avaluació de les activitats serà una avaluació global del debat final i de la resolució final que s'obtingui de la conferència.

La seqüència d'activitats seguirà un fil conductor per aconseguir l'objectiu final, on hi haurà diverses tipologies d'activitats dividides en 4 mòduls: 1. **d'exploració o inicials** per conèixer la motivació de participar en una simulació d'una reunió especial de l'ECOSOC i els coneixements previs sobre la temàtica a debatre, l'ESS i els ODS; 2. **d'introducció o desenvolupament** per compartir objectius, criteris d'avaluació, planificar la tasca i construir nous aprenentatges sobre la temàtica treballada; 3. **d'estructuració** per fer una recerca d'informació i preparació del debat i, finalment, 4. **d'aplicació** per posar a terme el projecte final, el qual consisteix en la simulació de la reunió de l'ECOSOC.

Per respondre a l'atenció educativa, les activitats i sessions s'adaptaran amb **mesures universals** per tot l'alumnat: diferents formes flexibles de treball, activar els coneixements previs abans d'iniciar la sessió, reforç positiu reconeixent els avenços i els èxits, valorar el seu esforç, respectar els diferents ritmes de treball, donar instruccions clares i concises assegurant-nos que han entès l'activitat i animar l'alumnat a trobar estratègies que ajudin a autoregular-se.

Pel que fa els suports i recursos, es combinaran els suports amb paper amb les tecnologies digitals (ordinadors i pissarres digitals) fomentant l'ús de les TIC per ampliar les possibilitats comunicatives i creatives de l'alumnat.

ACTIVITATS D'APRENENTATGE I D'AVALUACIÓ

	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
Activitats inicials <i>Què en sabem?</i>	1. Descobrint els ODS (1) El professorat presentarà la SA i els seu objectiu final. Donarà una visió general dels ODS. Després, el professorat dividirà la classe en grups petits (per parelles) i assignarà a cada grup un ODS aleatòriament o per afinitat per investigar els 17 ODS. L'alumnat utilitzarà diferents fonts per investigar i recopilar informació sobre l'ODS assignat, i després faran una exposició oral per explicar el seu ODS a la classe.	1h
	2. Descobrint els ODS (2) El professorat començarà la sessió preguntant als alumnes que escriguin en un paper el que saben sobre els ODS de l'Agenda 2030. Després, l'alumnat es dividirà en els mateixos grups de la primera sessió per debatre i comparar les seves respostes. Després d'això, cada grup continuarà les presentacions amb la informació trobada, i el professorat anotarà les idees clau a la pissarra de cada un dels 17 ODS. Les presentacions de l'alumnat es compartiran a l'aula virtual perquè siguin accessibles per a tothom i perquè el professorat pugui elaborar una guia d'estudi pel posterior debat, la qual també contingui la informació del marc teòric del TFG que acompanya aquesta SA.	1h

	<p>3. Descobrint l'ESS</p> <p>El professorat farà una sessió introductòria del concepte d'ESS. L'alumnat treballarà en petits grups per investigar i presentar exemples d'iniciatives d'ESS a l'àmbit global o local utilitzant el mapa d'ESS de PAM A PAM o el visor CREIS (del Centre de Recerca en Emprenedoria i Innovació Social). Les presentacions seran seguides per una discussió de classe sobre els avantatges i els reptes de l'ESS. És un bon moment per introduir un taller relacionat amb l'ESS organitzat pels Ateneus Cooperatius.</p>	1h
<p>Activitats de desenvolupament</p> <p><i>Aprenem nous sabers</i></p>	<p>4. Explorem un MNU</p> <p>El professorat farà una sessió introductòria de l'ONU i, en específic, del Model de Nacions Unides (MNU). L'alumnat treballarà en petits grups per investigar un país específic i la seva posició sobre un tema global actual relacionat amb els ODS i l'ESS. Cada grup participarà en un debat simulat on representaran el país assignat i presentaran la postura del país sobre el tema.</p>	1h
<p>Activitats d'estructuració</p> <p><i>Què hem après?</i></p>	<p>5. Fem un reglament per debatre</p> <p>El professorat farà una visió general de la diplomàcia i de com es relacionen els països dins d'una organització internacional. S'introduirà el concepte del reglament perquè es puguin arribar a acords entre l'alumnat per elaborar un reglament únic per la simulació de la reunió especial de l'ECOSOC. Per exemple en el nostre reglament: es pot acordar la vestimenta, quina durada tenen els torns de paraules de cada delegació, quin idioma utilitzem, etc. Un exemple del reglament de l'ECOSOC del MiMUN.</p>	1h

	<p>6. Elaborem els “<i>position papers</i>”</p> <p>El professorat donarà una visió general del què són els “<i>position papers</i>” i explicarà el procés per redactar-los. L’alumnat treballarà en els seus grups de països assignats per desenvolupar els “<i>position papers</i>” relacionats amb l’ESS i els ODS. Utilitzaran la guia elaborada pel professorat que sorgirà del conjunt d’exposicions dels ODS i de l’ESS de les activitats 1, 2 i 3 conjuntament amb el marc teòric que es presenta en el TFG que acompanya aquesta SA. Un exemple de com escriure un “<i>position paper</i>”.</p>	1h
	<p>7. Comencem el debat no moderat</p> <p>El professorat donarà una visió general del que és una resolució final i explicarà el procés per redactar-la. Utilitzaran els “<i>position papers</i>” desenvolupats en la sessió anterior per presentar la postura del seu país sobre la qüestió i establir negociacions diplomàtiques amb altres països per formar aliances (blocs) per començar a redactar esborranys de resolucions a través de debats no moderats. Un exemple de com escriure una resolució.</p>	1h
<p>Activitats d’aplicació</p> <p><i>Apliquem el que hem après</i></p>	<p>8. Simulem una reunió especial de l’ECOSOC!</p> <p>L’alumnat participarà en la simulació final d’una reunió especial de l’ECOSOC, a través d’un MNU, especialitzat en aquesta temàtica: <i>La contribució de l’ESS als ODS</i>. I utilitzaran tot el coneixement adquirit per representar en grups el seu país assignat i presentar la seva resolució. La sessió i el debat serà moderat pel professorat, que avaluarà la participació de l’alumnat i la resolució final.</p>	2h

BREU DESCRIPCIÓ DE COM S'ABORDEN ELS VECTORS EN AQUESTA SITUACIÓ D'APRENTATGE⁵

1. Aprenentatges competencials: La situació d'aprenentatge proposada ofereix a l'alumnat l'oportunitat de desenvolupar i ampliar les seves habilitats competencials a través de diferents estratègies, com ara la investigació, la presa de decisions, la comunicació eficaç i la col·laboració per a la resolució de problemes mentre aprofundeixen en la comprensió de la temàtica treballada.

2. Perspectiva de gènere: La situació d'aprenentatge proposada ofereix a l'alumnat l'oportunitat de treballar la perspectiva de gènere mitjançant la identificació i l'anàlisi de les desigualtats socials i econòmiques entre homes i dones i permet promoure la reflexió sobre les possibles solucions per a erradicar-les i crear una societat més igualitària.

3. Universalitat del currículum: La situació d'aprenentatge proposada pot ser adaptada per a diferents nivells educatius i per a alumnes amb diferents capacitats i interessos. La seva flexibilitat, tant com en estructura com en continguts, permet la inclusió de continguts culturals i històrics de diferents regions i països.

4. Qualitat de l'educació de les llengües: La situació d'aprenentatge proposada ofereix la possibilitat d'incloure la matèria d'anglès en el seu àmbit d'actuació per treballar la diversitat lingüística.

5. Benestar emocional: La situació d'aprenentatge proposada pot contribuir al desenvolupament personal i emocional de l'alumnat mitjançant la creació d'un ambient cooperatiu i inclusiu, la promoció de la reflexió crítica i la creativitat i la valoració del treball en equip.

6. Ciutadania democràtica i consciència global: La situació d'aprenentatge proposada ofereix a l'alumnat l'oportunitat de reflexionar críticament sobre com les decisions que es prenen social i econòmicament poden afectar a un món globalitzat.

⁵ 1/ Aprenentatges competencials. 2/ Perspectiva de gènere. 3/ Universalitat del currículum. 4/ Qualitat de l'educació de les llengües. 5/ Benestar emocional. 6/ Ciutadania democràtica i consciència global.

MESURES I SUPORTS UNIVERSALS⁶

La situació d'aprenentatge proposada busca afavorir l'accés a l'aprenentatge i la participació de tots els alumnes.

Primerament, es vol promoure la cohesió i el respecte mutu entre els estudiants, fomentant la convivència pacífica, l'escolta activa i el compromís amb els valors de l'ESS i dels ODS.

Es fomentarà la reflexió i el debat, la qual cosa pot permetre que els estudiants se sentin més implicats i motivats en el seu procés d'aprenentatge.

Finalment, es proposa utilitzar una avaluació diversa i global que no es basi únicament en proves estandarditzades continuades, sinó que s'ha d'identificar les necessitats dels estudiants i adaptar l'avaluació de la SA a les seves característiques i interessos.

MESURES I SUPORTS ADDICIONALS⁷ O INTENSIVUS⁸

Quines mesures o suports addicionals o intensius es proposen per a cadascun dels alumnes següents:

Alumne	Mesura i suport addicional o intensiu

⁶ Les mesures i els suports universals són els que s'adrecen a tots l'alumnat. Han de permetre flexibilitzar el context d'aprenentatge, proporcionar als alumnes i als docents estratègies per minimitzar les barreres d'accés a l'aprenentatge i a la participació que trobem a l'entorn, i garantir la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa.

⁷ Les mesures i els suports addicionals s'adrecen a alguns alumnes. Permeten ajustar la resposta educativa de forma flexible, preventiva i temporal, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge que poden comprometre l'avenç personal i escolar.

⁸ Les mesures i els suports intensius són específics per als alumnes que presenta necessitats educatives especials, estan adaptats a la seva singularitat i permeten ajustar la resposta educativa de forma extensa, amb una freqüència regular i, amb caràcter general, sense límit temporal.

BIBLIOGRAFIA

- Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació (2022). DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8762/1928585.pdf> . Recuperat el 23 de maig de 2023.
- Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació (2023). El nou currículum. Una oportunitat per aprendre amb sentit. Educació Bàsica. <https://projectes.xtec.cat/nou-curriculum/educacio-basica/> . Recuperat el 23 de maig de 2023.

Annex 2 – Cronograma de la SA

3r Trimestre	Maig					Juny		
	3	10	17	24	31	7	14	21
	Sessió 1	Sessió 2	Sessió 3	Sessió 4	Sessió 5	Sessió 6	Sessió 7	Sessió 8
Activitats inicials <i>Què en sabem?</i>	Descobrint els ODS (1)	Descobrint els ODS (2)	Descobrint l'ESS					
Activitats de desenvolupament <i>Aprenem nous sabers</i>				Explorem un MNU				
Activitats d'estructuració <i>Què hem après?</i>					Fem un reglament per debatre	Elaborem els "position papers"	Comencem el debat no moderat	
Activitats d'aplicació <i>Apliquem el que hem après</i>								Simulem una reunió especial de l'ECOSOC!